

Posudek oponenta bakalářské práce Olivie Rain Dluhé
„The Cosmology of Midwives in California: A Case Study on Home Birth“
předkládané v roce 2024 na Ústavu filosofie a religionistiky FF UK

Práce shrnuje kosmologii domácích porodních asistentek v Kalifornii a ukazuje její zasazení do širšího kontextu alternativní spirituality.

1) Struktura argumentace (4 body)

Struktura je přehledná, práce se výborně čte, je srozumitelná a jasně strukturovaná. Jediná slabina se týká obecnějšího problému práce, a sice ne zcela jasné rozlišení emické a etické roviny výkladu. Asi nejnápadnější to bylo v kapitole 3.1 „A Brief History of Midwifery in the United States“. U té bych primárně čekal neutrální historické líčení, v praxi je ale základní tón kapitoly spíše ten emicko-aktivistický. To by nevadilo, pokud by celá kapitola byla v tomto duchu a byla takto jasně zarámována. Tak tomu ale není. Např. v odstavci začínajícím „A milestone in the evolution of the perception of midwifery...“ pro mě bylo obtížné rozlišit, jestli autorka referuje emický pohled, nebo jestli má jít o neutrální historické líčení. Resp. tón textu působí neurálně historicky, ale obsah spíše emicko-aktivisticky. A aby to bylo ještě složitější, přidá se v dalším odstavci ještě třetí perspektiva, totiž religionistická interpretace (reprezentovaná F. Gauthierem). Poté text opět přepne do emické perspektivy dlouhým citátem ze Suzanne Arms (který je správně označený jako aktivistický), aby následně v odstavci „As society evolved...“ opět začal působit formou neutrálně historicky, i když obsahem stále spíše emicky.

Ve zbylých kapitolách práce už je tento problém o něco menší, ale v měkčí podobě je přítomen neustále. Je to dáno tím, že autorka přiznaně pohled porodních asistentek do velké míry sdílí. Na to má samozřejmě právo, ale je pak třeba si o to víc hlídat, aby v práci byla e emická perspektiva od té etické jasně odlišena. Autorka se o to obecně snaží, ale místy přece jen k jistému prolínání dochází. Např. v kapitole 5.1 „Transcendence“ splývá autorčina perspektiva s perspektivou respondentek. Text začíná jako obecná filosofující úvaha o transcendentních stránkách porodu, ale plynule přechází do citátů z rozhovorů s respondentkami a ve výsledku tvoří těžko odlišitelnou fúzi. Podobně v kapitole 5.2 „Liminality“ jsem si nebyl úplně jist, jaké všechny koncepty opravdu používají samy respondentky a co jsou už výkladové kategorie autorky. Hovoří respondentky o liminalitě? O přechodových rituálech a jejich fázích? Z textu se mi spíše zdálo, že ne, ale jist si tím nejsem. Koncepcí, Victor Turner a Arnold van Gennep dnes fungují i jako emické autority.

Obecně bych velmi uvítal, kdyby autorka více myslela na to, že ne každý čtenář bude perspektivu porodních asistentek sdílet. Kdyby měla takového nesouhlasícího čtenáře neustále před očima, nutilo by ji to právě k jasnějšímu rozlišování různých textových rovin. Vlastně by pak postupovala jako religionista, který píše o nějaké nám vzdálené náboženské představě typu čarodějnictví u Zandů, snaží se ji čtenáři ukázat jako smysluplnou, ale zároveň si je vědom toho, že řadě čtenářů bude připadat iracionální. Religionista potřebuje tuto nedůvěru vzít v potaz, uznat ji jako legitimní a pak teprve opatrně ukazovat, že je možný i jiný pohled. V opačném případě čtenáře ztratí. Přesně toto by se podle mě stalo, kdyby předkládanou práci četl někdo, kdo samozřejmě sdílí mainstreamový medicínský pohled na porod. Takovýto čtenář by se v textu neměl vůbec čeho chytit a nejspíš by mu připadal úplně pokřivený. Přitom by nebylo obtížné takového čtenáře vzít vážně, nastavit základní rovinu textu tak, aby byla dostatečně neutrální přijatelná i pro něj, a pak až v dalším kroku zkoušet ukazovat, jak i perspektiva porodních asistentek může dávat smysl podobným způsobem, jakým nám může dát smysl zandské čarodějnictví. To se nyní v práci příliš nedaří.

Jedna možnost, jak by se to dalo dělat, by spočívala v neutrálnější reflexi vztahu porodních asistentek k technologicko-medicínským aspektům porodu. Zatímco v jejich mytickém narativu je technologie líčena jako zdroj všech problémů, které zázrakem zmizí, jakmile se vrátíme k přírodě, místy z textu vyplývá, že reálná praxe je složitější a i asistentky ve skutečnosti některé technologické postupy používají: měří tlak, provádějí analýzu moči atd. Přišlo by mi zajímavé více sledovat, jak se tento aspekt má k tomu, který dominuje v emických narativěch. Např. v kapitole 6.2 „Intuition“ to vypadá, že nakonec intuice vždy převáží nad technologií a ukáže se jako vyšší forma vědění. Ale je to opravdu vždy takto jednoduché? Nedostává se někdy technologie s intuicí a spoléháním na přírodu do konfliktu? Chápu, že v mytických příbězích, které o své práci asistentky

vyprávějí, je intuice a příroda technologii nadřazena. Ale je tomu tak vždy opravdu i v praxi? Takovéto otázky by do práce vnesly právě tu rovinu, které by se mohl chytit i skeptický čtenář.

2) *Formální úroveň (7 bodů)*

Jazyk práce je pěkný. Sem tam nějaký překlep jsem našel, ale bylo jich minimum. Občas je text divně rozdělen na řádcích a vypadá to, že v něm je mezera na místě, kde být nemá. Např. na s. 28 („May Gaskin and T / he Birth Book“), 31 (číslo pozn. 106 přešlo na další řádek), 32 („Californi / a.“).

Trochu rušivé byly v textu občasně dlouhatánské vysvětlivky v hranatých závorkách (např. s. 18–19). Ty by bylo mnohem jednodušší dát prostě do poznámek pod čarou.

Ostatní formální náležitosti, jako např. syntax bibliografických odkazů, jsou bez problémů.

3) *Práce s prameny (7 bodů)*

Základním primárním pramenem jsou jednak knihy publikované autorkami ze studovaného prostředí, jednak rozhovory se šesti respondentkami (čtyřmi porodními asistentkami a dvěma doma porodišními matkami). Ty jsou jistě pro takovouto práci dostačujícím pramenem. Je ale trochu škoda, že v textu respondentky poněkud splývají. Autorka sice vždy uvádí, kterou z respondentek cituje, ale vlastně text budí dojem, že všechny respondentky prostě říkají totéž. Přinejmenším jsem z textu nedokázal vysledovat, jestli jsou mezi nimi nějaké rozdíly. Přitom respondentky byly vybrány tak, aby zastupovaly různé generace, od té první ze 60. let až po tu současnou. Opravdu tedy mezi nimi nejsou žádné rozdíly? Opravdu je kosmologie pořád stejná? Nevím, z textu jsem to nijak nepoznal.

Sekundárních pramenů je v práci použito chvályhodně velké množství, od monografií po články z lékařských časopisů.

4) *Vlastní přínos (8 bodů)*

Vlastní přínos je nepochybný. Autorka samostatně shromáždila řada pramenů různého typu a dokázala z nich poskládat ucelený obraz.

5) *Obecný přesah práce (4 body)*

Práce je bezesporu religionisticky velmi zajímavá a dotýká se řady témat důležitých pro alternativní spiritualitu. Jiná věc je ale obecný přesah ve smyslu interpretačního uchopení těchto témat. Zčásti v práci určitě je: např. přes několikrát použitou gauthierovskou perspektivu nebo přes turnerovský koncept liminality. Celkově nicméně práce především dobře shrnuje emický pohled a je znát, že autorka nemá až takovou potřebu ho obecněji religionisticky interpretovat – zjevně proto, že ho sama do velké míry sdílí, a proto jí připadá přirozený. Podle mě by přitom práce mohla zajímavější obecný rozměr získat, pokud by autorka na emický pohled nepřistupovala tolik. To by bylo možné udělat ve dvou ohledech: (1) Bylo by na místě více předvádět nesamozřejmost mytických schémat, které porodní asistentky při líčení své kosmologie používají. Například jejich pojetí přírody jako dobré a kultury jako problematické (viz např. citát ze Suzanne Arms na s. 16, který v přesné inverzi mainstreamového narativu líčí všechny porodní problémy jako způsobené civilizací a lékařskými zákroky). (2) Bylo by dobré emický pohled systematictěji konfrontovat s mainstreamovým pohledem, a to tak, aby vyvstala nesamozřejmost obou dvou a zároveň bylo vidět, jak na sebe tyto pohledy reagují např. tím, že navzájem invertují svá mytická interpretační schémata. Ideální by bylo, kdyby bylo v práci možné jasněji odlišit fakta od narativů, do nichž jsou začleňována – byť je jasné, že to v praxi není snadné, protože čistá fakta neexistují a už i to, že něco za fakt prohlásíme, v sobě vždy má nějakou míru interpretační konstrukce. Nicméně už jen soustavné upozorňování na tyto problémy by práci dalo zajímavý obecný interpretační rozměr, který nyní až tolik nemá.

Práce splňuje všechny nároky kladené na bakalářskou práci, a proto ji navrhuji přijmout k obhajobě a hodnotím ji 30 body, tj. jako *velmi dobrou*.